

Az örökélet kérdése a hívők és kételkedők szemüvegén keresztül.

(Husvéti beszéd.)

Ján. 20. r. 24 - 25. v. «Tamás pedig, egy a tizenkét tanítványok közül, nem vala ő velek, mikor Jézus eljött vala. Mondának azért néki a többi tanítványok: látánk az urat! Ő pedig monda nekik: hanem ha látandom az ő kezein a szegeknek helyeit és bocsátandom az én ujjomat a szegek helyébe, és bocsátandom az én kezemet az ő oldalába, semmiképen nem hiszem».

A lét és nemlét örökös tárgya az emberi gondolkodásnak, a lélek kutatásának. Élünk s fogunk-e élni e földi lét után?... E kérdés nemcsak a tudóst, gyakran foglalkoztatja a legtudatlanabbat is, hiszen gyarló természetünknel fogva, a titok leplét felfedni oly édes, oly gyönyörűsége a kíváncsi embernek. S ki nem kíváncsi arra, hogy mi fog ránk következni, ha lezártuk itt szemeinket, ha nem doboghat már lázas szivünk, nem működhetik jó és rossz irányban agyunk; ha a végső hideg veritékkel homlokunkon kileheltük lelkünket talán bucsúszóval, talán bucsúszó nélkül ajkainkon. Nem volt, nincs és nem lesz soha oly ember, ki egészen közönyös volna e földi élet után következő létnek kérdése iránt. Ama kérdést szeretné megfejteni, tudni minden ember: mi van ott túl ama sötét leplen, hová nem hatolhat földi szem? Tudni szeretné a szegény, hogy megszabadul-e terhétől, nyomorától és súlyos fáradságaitól; a gazdag, hogy élvezheti-e tovább is a gyönyöröket, a vidám barátok körét s fog-e ott is bámultatni, ünnepeltetni; a gonosz, hogy lesz-e csakugyan büntetése; az erényes, hogy meglesz-e jutalma?

A lét és nemlét kérdése örökké érdekes marad az emberiség előtt és felszinen is fog mindaddig tartatni, míg lesznek e tekintetben hívők és kételkedők. Mert, hogy e kérdés úgy meg legyen valaha világítva mindenki előtt, hogy ahoz, mint valamely számtételhez, kétség többé sohase férjen senki részéről: az az idő eljöni

nem fog soha. Sőt, mégha volna is remény, hogy el fog valaha jöni az az idő, meg kellene azt akkor is előznie jövőnk teljes tudásának és ismerésének, a mi bizonyára csak szomorúságot hozna mindnyájunkra, mert megfosztana életünk legszebb költészetétől: hitünktől és reményünktől és meg mindama munkától, melynek köszönhetjük a test és lélek épségét, a miveltséget és előhaladást. Az istenség titkaiból csak apránként és kis részletekben jó nekünk megtudni egyeseket. Mint az orvosságot, csak kis adagokban és időközönként élvezhetjük ezeket is úgy, hogy az isteni célnak és saját tökéletesedésünknek megfelelően javunkra, üdvességünkre váljanak. Egy magaslatra, életünk végére kell először érünk, hogy biztosan láthassuk: mi van ott túl a nagy válaszfalon, örökélet, vagy örök enyészet-e?...

Csak egy ember hozott e kérdésre feleletet; egy ember — az Ur Jézus, ki feltámadásával arról győzhette meg az emberiséget, hogy arra, a mi teljesen, tisztán és kizárólag az életet, a létet alkotja: a lélekre nézve nemlétezés nincsen, annak örökélete van. Mily kiválasztott népe volt mégis Izrael Istennek, hogy onnan támadt az örökélet hitének igazolása is, noha az örökélet hite egy vagy más alakban minden népnél megvolt. S mily magasan állott Jézus Isten előtt, hogy e bizonyosságtevésre minden nép, nemes elme és jellem között, egyedül csak ő választatott. A mi vele történt, nem történt az soha mással. Az örökéletről minket bizonyossá tenni: nem adatott a kiváló görög bölcsnek, nem a római szigorú erénynek, sem pedig más vallásnak a zsidó népen és valláson kívül. És mily csodálatos az ember?!... A lélek örökéletének bizonyosságát is egyfelől hittel, másfelől kételkedéssel fogadja. Erről tesznek tanubizonyosságot alapigénk szavai, midőn a hívő tanítványok mellett, kik örömmel mondják: „*látánk az urat!*“ ott van Tamás is, ki kételkedvén, mint minden tudás, tapasztalati meggyőződést kíván. Mint egykor a tanítványok: két részre oszolva áll ma is az emberiség a lélek örökéletének kérdésénél. Kövessük e két tábor s tekintsünk röviden *az örökélet kérdésére a hívők és kételkedők szemüvegén keresztül.*

* * *

Örökélet kérdése a hívők szemüvegén keresztül. Mindennek, a mit tudunk, hiszünk és sejtünk, létezik tárgya is, így szól egy nagy

bölcsész. Van sejtelmem, hitem, hogy a sok titok, mely körülveszi most létezésemet, fel fog egykor fedődni előttem, mikor érteni, tudni fogom egész bizonyossággal: miért kell nekem annyit szenvednem, küzdenem és mégis remélenem; miért kell inkább a jót és igazat választanom, mint a rosszat és nemtelent! Így szól a hívő! Az időnek el kell jönie, mikor érteni fogjuk, hogy miért kell a tökéletesség felé törekednünk és bizonyosok leszünk, hogy e földi létünk csupán csak kezdete ama létnek, mely folyton fokozódó lépcsőin fennebb és fennebb vezet, míg egyesek leszünk az örökévaló léttel — Istennel, *mi ő benne és ő mi bennünk*. A vágy, hogy mindig fennebb törjünk, szentebbek és igazabbak legyünk, nem földi dolgokból, még kevésbé emberi előítéletekből, vagy hiuságból származik; az egy oly magasabb lénynek adománya keblünkben, kit földi szem színről-színre meg nem láthat soha. De érezzük, hogy e magasabb lény épen úgy hívogat minket magához, mint a szülő járni tanuló kisdédét. Maga erejére hagyja, de mellette van, hogy estében fel fogja, megmentse gyermekét s letörölje a tán esése miatt hulló könyeit, elcsókolja fájdalmait. Mint a szülőnek célja méltó emberré növelni gyermekét, hogy ez előtt az életnek és világnak ezer meg ezer köre és tere nyiljék meg: úgy Istennek is az a célja velünk, hogy neveljen, míg méltók leszünk arra, hogy az ő jobbán, avagy balján ülhessünk. De mint a földi magas állásokat, csak sok viszontagság, nagy küzdelem árán lehet elnyerni; úgy Isten közelébe jutnunk is csak nehéz feladatok teljesítése után lehet. E földön feladatunkat be nem végezhetjük: van, lenni kell ezért — mondja a hívő — létfolytatásnak, lennie kell — örökéletnek.

Nyugalom után vágyik minden ember. De hol találja meg ezt? A földön? Itt nem, hisz a földet jól ismerjük minden vágyaival, viszontagságaival, itt nincs, nem lehet nyugalom. A sirban, a néma hantok alatt? Ott sem, mert, ha van Isten, annak igazságosnak kell lennie, s ha minden küzdelmünknek, vágyódásainknak, erényeinknek és becsületünknek csak a sir a vége: akkor nem kell nekünk az élet, az erény és becsület, sőt nem kell akkor maga az oly Isten sem, ki felhasználva minket itt földi céljaira, azután ledob a megsemmisülésbe, az örök sirba. Nem! ez nem lehet! Lelkünk egész erejével tiltakozik a megsemmisülés és Istennek igazságta-

lansága ellen. Kihajt a fa minden tavasszal; új virág nyílik minden kikeletre s csak az embernek ne folya tovább élete?... Az a közös hit, mely a föld kerekéségén mindenütt ott él az emberben egy vagy más alakban, mely szebb jövő reményében erőt ad a küzdelmekben, letörli könnyeinket a sirhantok felett, mely azt mondja, hogy viszont láthatjuk majd kedveseinket: az a hit, az örökélet hite lehetetlen, hogy csak bolgó tűz, lidérczfény legyen? E földön a mi felfedezés csak létezik: mindaz kezdetben csupa sejtelmén, föltevésén, hiten alapult és indult el, míg valósággá vált; így az örökélet felőli sejtelmünknek, hitünknek is valósággá kell egykor válnia és lennie kell ott jutalomnak és büntetésnek is. Igen! mert az csak elképzelhetetlen s az igazsággal összeférhetetlen, hogy egy helyen legyen Jézus és a gonosztevő; egy sorsa legyen a fénylő igazságnak s a sötét véteknek és egy megsemmisülés várja mind a kettőt.

A hívők szavai ezek ai. a hívőké, kik nem bocsátják el maguktól az örökélet hitét; örökélet hitét a lélekre és nem a testre nézve, mert utóvégre is nem a test, hanem a lélek életének megfejtése a fő, mert a lélek ad életet a testnek is. És e hit nélkül pusztá lenne a világ, sivár az élet. E hitben sok a felemelő. Erőt ad ez a küzdelmekben, fenntart, vigasztal a szenvedésekben, tovább segít a becsületben való kitartásban, reményt ad nem földi, hanem mennyei jutalomra való várakozásunkban és tullátni segít ama ködös, sötét fátyolon, mely e földi lét határainál lebeg előttünk. Kinek hite van, *magasra száll, mint a saskeselyű, fut és nem fárad el, jár és nem lankad meg, hegyeket mozdit el helyéről*; elmozditja a halálnak hegyét is az örökélet elől. Kinek hite van, annak ereje is van; ereje élni e földi életet, s élni az örökéletet. Így áll az örökélet kérdése a hívő szemüvegén keresztül nézve.

* * *

De lássuk *az örökélet kérdését a kételkedők szemüvegén keresztül*. A kételkedés minden tekintetben jogos és sok tekintetben hasznos is. Hasznos, ha egyes dolgokat az összegyűjtött bizonyítékok alapján oly bizonyossá tud tenni, hogy épen mint a napnak és éjjelnek változásához, azokhoz senki részéről semmi kétség sem fér. A kételkedés mindig tapasztalati bizonyítékokat, tapasztalati igazságokat kíván.

A tanítványok között Tamás képviselte a kételkedést. Neki bizonyíték kellett Jézus feltámadásáról; a legtagadhatatlanabb bizonyíték — a szegek helyeinek saját kezeivel való érintése. A kételkedés ráveté hát szemét az örökélet kérdésére is. Van örökélet? .. Mutassátok meg hát nekem — így szól — ama tapasztalati bizonyítékokat, melyekre majd én is, mint Tamás felkiálthatok: „Én uram! és én Istenem!“ s akkor elhiszem, hogy van örökélet, de addig nem! Hol van az ember, ki felkelt volna siri álmából s elbeszélte volna: ott tulnan mi van; hol vannak a bizonyítékok, melyek igazolnák, hogy e földi, e testi világon kívül lehet és van más világ és más élet is?!... Sehol! Ne áltassuk hát magunkat — szól a kételkedés — olyanok vagyunk, mint élőfán a levelek, míg élünk ezer változattal, ezer szépséggel, vagy talán undorral tele s ilyenek még haldoklásunkban és halálunkban is; de azután örök enyészet, megsemmisülés az osztályrészünk. Tavasztól őszig betöltöttük hivatásunkat s aztán mindennek vége. A világ, mint az élőfa, új erőt, új életet hoz ismét létre, de velünk leszámolt már Isten és élet egyaránt.

Szomoru, szomoru ilyet még elgondolni is; fellázad lelkünk ez eszmére, pedig sokan vannak, kik ennek hódolnak. Alapjában véve megtagadása ez Istennek és mind annak, a mi az emberben isteni. Így nincs hivatás, nincs tökéletesbülés az ember előtt, így nincs értelme az erénynek, munkának, törekvésnek; nincs becse a nemes vágyódásnak, az önzetlen szenvedésnek. De mit mondok, hisz, ha így vagyunk, ha a kételkedőnek van igaza: akkor ugyancsak szüntelen bánkodnunk és sirnunk kell, mert meg vagyunk csalva mindenben, megcsalt az élet, meg hitünk, reményünk, sőt maga Istenünk is. Lehajthatjuk így fejünket s várhatjuk a vaksorsot, a véletlent, hogy mit hoz reánk, mert ezek uralkodnak akkor a mindenség felett. Így ma eszünk és iszunk, mulatunk, mert holnap lelkünk megkéretik s aztán mindennek vége. Így balgaság ápolni keblünkben az elhunyt édes anya szeretetét, a kedves hűségét, mert ezek a sirban már mind semmivé lettek, a semmi pedig nem becses. Ah! megborxad lelkem e gondolattal, meg az örökélet létezésének kételkedésétől, mely egy jelentésű annak tagadásával. Mint hívők, vagy mint kételkedők néztek-e ti az örökélet kérdésére? Feleljetek erre önmagatoknak. Részemről azt mondom: el

tőlem, el kételkedés! Jöjj keblembe örökéletnek áldott hite ; én látni akarom még elveszített kedveseimet, küzdeni és szenvedni még azzal a hittel, hogy lesz igazság, lesz jutalom ; azzal a hittel, hogy e földön csak megkezdettem tökéletesedésem munkáját, de egy szebb életben folytatni fogom, míg egy leszek az Istennel. És ti?... Legyen nektek is a ti hitetek szerint. Ámen.